

Tien varrelta.

Venäjä on saanut uskonvapauden armollisen julistuksen kautta 17 p:ltä huhtikuuta. Tästä eivät iloitse ainoastaan Venäjän omat lahkolaiset ja eriuskovaiset, vaan kaikki ihmiset Venäjällä ja koko maailmassa, jotka ymmärtävät, minkä suuren askeleen eteenpäin Venäjä täten on ottanut henkisessä kehityksessä.

Toinen yleismaailmallinen uskontokongressi pidettiin viime syksynä (30 p. elok. - 2 p. syysk.) Baselissa. Lukuunottamatta Tanskaa, Portugalia, Espanjaa, Kreikkaa, Meksikkoa, Tonavan maita ja etelä-Amerikan tasavaltoja olivat kaikki muut valtiot lähettäneet edustajansa. Kongressi oli jaettu kahdeksaan osastoon, joissa käsiteltiin: 1) luonnon kannalla olevain kansojen, niiden joukossa Perun ja Meksikon alkuausujainten, uskontoja; 2) kiinalaisten ja japanilaisten uskontoja; 3) egyptiläisten uskontoja; 4) semiläisten kansojen uskontoja; 5) Indian ja Iranin; 6) kreikkalaisten ja roomalaisten; 7) germanilaisten, kelttien, slaavilaisten, unkarilaisten uskontoja; sekä 8) kristinuskoa. Luennoitsijoista mainittakoon: Dieterich, Nieuwenhuis, Sarasin, Rivers, Allégret, Laufer, Maier, Schulze, *Kaiku Watanabé* (Japanista), *Guimet*, Poerter, Kolbach, Wunsch, Mahler, Jeremias, Tänzer, Schröder, *Deussen*, Orell, Haupt, *Garbe*, *Linaker*, *Balfour*, *Holzmann*, *Dustoor Peshotan* (Bombay, parsien edustaja), *Menzies*, *Reville*, Furren, Halevy, Pries, Arakélian (armenilainen), Müller, *Picavet*. Tilanpuute estää meitä tekemästä selkoa näiden eteväin ja oppineiden miesten sisältörikkaista luennoista ja puheista. Tämänkin kongressin lopputuloksena oli yleinen vakaumus siitä, kuinka tärkeä ihmiskunnan nykyiselle kehitykselle on kaikkien uskontojen ja uskonnollisten ilmiöiden tarkka ja puolueeton tutkiminen.

Yliaistillisten ilmiöiden tutkijalle tarjoo eräs uskonnollinen herätysliike Walesissa Englannissa paljon intressiä. Tämän n. k. revivalismin etunenässä on kaksi henkilöä, joista toinen, keski-ikäinen talonpoikaisvaimo, on huomattava niiden mediumististen ilmiöiden takia, jotka häntä kaikkialla seuraavat. Sadat uskovaiset ovat nähneet näitä ilmiöitä ja monet epäilijätkin. Ainakin »Daily News« (eräs tunnettu engl. jokapäiväinen lehti) lähetti oman reporterinsa tutkimaan asiaa ja tämä on julkisesti tunnustanut nähneensä kysymyksessä olevia ilmiöitä. Kun Mrs. Jones – se on vaimon nimi – lähtee kokouksiin, näkyy hänen »tähtensä« – suuri, loistava valo – taivaalla, ja ellei tähti näy, ei hän minnekään lähde, mutta niinpian kuin merkki ilmestyy, ei häntä mikään estä lähtemästä. Toinen ilmiö on punainen valo, joka joko näkyy matkan päässä maassa tai ympäröi Mrs. Jonesia. Tällaiset taivaalliset merkit ovat tietysti vaikuttaneet, että koko paikkakunta on kääntynyt, ja Times'in mukaan oli kääntyneitten luku Walesissa yleensä 80,000 helmikuun lopussa (revivalismin alotti syystalvella Mr. Evan Roberts saarnoillaan). Nuo ilmiöt, joiden edessä materialistinen epäilijä jää sanattomaksi ja joita nähdessään uskovainen huutaa »Jumalan ihmeitä«, eivät suinkaan ole outoja psyykkiselle tutkijalle; niiden syy on etsittävä sekä yksilön mediumistisesta luonteesta että näkymättömän maailman sekaantumisesta inhimillisiin pyrintöihin. Vrt. mitä mediumistisistä ilmiöistä on sanottu kirjassa »Mitä on kuolema?«

Häckelin materialistinen filosofia on voitettu kanta. Kuuluisa englantilainen tiedemies Sir Oliver Lodge kirjottaa Hibbert Journalissa: »Häckel on niin sanoaksemme kaikuva ääni viime vuosisadan keskivaiheelta. Selvästi ja kaunopuheisesti hän esittää niitä mielipiteitä, jotka silloin olivat vallalla ajattelijain piireissä. Mutta nuo mielipiteet olivat sitä laatua, että ajattelijat itse sangen pian ja pikemmin vielä heidän seuraajansa olivat pakotetut hylkäämään ne tieteen edetessä. Tänään niinmuodoin prof. Häckelin ääni on ääni, joka huutaa korvessa. Hän ei laisinkaan ole etuvartioston päämies: hän on päinvastoin marssivan joukon kaatunut, joskin urhoollinen vänrikki; toverinsa ovat hänet jättäneet, sillä he pyrkivät eteenpäin uusia teitä pitkin«. Professori Lodge on kuten tunnettu innokas yliaistillisten ilmiöiden tutkija, jota vastoin Häckel ei tahdo kuulla niistä puhuttavankaan.

Le guetteur.